

Борщовецька В. Особливості англійських економічних термінів у процесі професійного спілкування / В. Борщовецька // Матеріали Міжнародн. наук.-практ. конф. (Львів, 1-2 червня 2007 р.). - Львів, 2007.- Ч.1. - С. 240 - 241.

УДК 811.111: 81'42: 37.048

Валентина Борщовецька

Білоцерківський Інститут економіки та управління

Відкритого міжнародного університету розвитку людини "Україна"

Особливості англійських економічних термінів у процесі професійного спілкування

© В.Д. Борщовецька, 2007

У статті аналізуються лінгвістичні особливості англійських економічних термінів під час професійного спілкування: спосіб утворення, склад, дериваційні процеси.

The article deals with the peculiarities of the English Economic Vocabulary during the professional communication: way of origin, structure, derivative processes.

Ключові слова: професійне спілкування, англійська економічна термінологія, дериваційні процеси, терміносистеми, інтернаціоналізми, скорочення.

Успішність іншомовного професійного спілкування значною мірою визначається таким рівнем володіння термінологічними одиницями, який забезпечить здатність комунікантів розуміти та вживати у потрібній ситуації саме той термін, який точно й економно передає висловлену думку.

У зв'язку з цим необхідно вивчити лінгвістичні особливості англійських економічних термінів, що вагомо впливатимуть на ефективність професійного спілкування.

Будь-яка термінологічна система як сукупність слів і словосполучень, що вживаються у відповідній науково-технічній сфері для вираження спеціальних понять і для називання її типових об'єктів, на відміну від звичайної лексики має "соціально-обов'язковий характер" [6:13]. Відомо також, що вагомим засобом інтеграції науки є її мова, основу якої складає термінологія, що являє собою динамічну єдність, оскільки кожна природнича наука обов'язково складається з

трьох моментів, а саме: з ряду чинників, які складають її зміст, із уявлень, викликаних ними та термінів, якими ці уявлення виражаються [7: 7].

Основною визначальною рисою терміна є його зв'язок із науковими концепціями, що в свою чергу впливає на лінгвістичний статус терміна. Проте варто відмітити, що до сих пір не існує єдиної точки зору у визначенні терміна як особливої різновидності слова і термінології як особливого шару лексики. Ми поділяємо точку зору тих авторів, які вважають термін не особливим словом, а особливим уживанням лексичної одиниці, незалежно від того, якою частиною мови є це слово, тобто термін є функцією, способом використання лексичної одиниці [1; 3; 4; 5].

У середині спеціальної області знань відбувається постійне оновлення й поповнення лексики, що значно випереджає розвиток загальноновживаних слів англійської мови. Враховуючи те, що в загальноновживаній мові вже все названо, а в спеціальних областях постійно виникає необхідність у нових назвах, економічна термінологія включає значну кількість загальноновживаної лексики англійської мови. Наприклад, *influence* n вплив; *resources* n ресурси; *process* n процес; *to grow* v рости та ін. Нами виявлені також передпозиційні елементи, які активно й регулярно беруть участь у дериваційних процесах англійських економічних термінів: *dis*, *down*, *in*, *on*, *off*, *out*, *over*, *pre*, *re*, *under*. Наприклад, *disutility* n безкорисність, нездатність, негативна корисність; *downswing* n спад виробництва; *inexact* adj неточний; *inefficient* adj неефективний; *oncost* n непрямі витрати, платежі, перекази (за рубіж); *outlet* n ринок збуту, можливість збуту; *overbuy* v закуповувати надто велику кількість, переплачувати; *overproduction* n перевиробництво; *prepayment* n аванс, передплата; *presold* adj той, що рекламується до надходження в продаж; *reallocation* n перерозподіл; *repayable* adj той, що підлягає оплаті; *undersell* v продавати за зниженими цінами, продавати дешевше, ніж інші; *underemployment* n неповна зайнятість та ін.

Міграція загальноновживаних слів у підсистему економіки слугує ядром термінологічної системи. Так, значення слова *to spare* v економити й економічного терміну *to spare* v економити – співпадають. В основі

термінологізації слово загальної мови набуває нового відтінку значення відповідно до спеціалізації чи генералізації значення.

Варто відмітити, що складні терміни-найменування функціонують у якості словесного комплексу як особливий аналітичний тип слів. Багаточисленні серійні ряди термінів-найменувань “іменник + іменник” зберігають лише в потенційній формі синтаксичні зв’язки [2: 301]. Такі терміни функціонують як одна лексична одиниця. Наприклад, *net profit* – чистий прибуток; *economic crises* – економічна криза; *consumer demand* – попит споживача; *supply and demand* – попит і пропозиція тощо.

Аналіз наукових праць показав, що шляхи проникнення загальноживаних слів в економічну термінологію різноманітні, зокрема: використання їх у прямому номінативному значенні; у новому спеціальному значенні, що виникає на основі одного із значень полісемантичних слів без зміни їх морфологічної структури; метафоричне перенесення значення загальноживаного слова: *bull* n бик; *ballon* v надувати (повітряну кульку) / піднімати курс акцій тощо.

Одним із продуктивних способів формування англійської економічної термінології є конверсія, зокрема: субстантивація, що пов’язана з найбільшою цінністю іменника з метою номінації. Особливої уваги заслуговують конверсійні утворення – іменники, утворені від дієслів із постпозитивами. Наприклад, *bail-out* n вихід з економічних труднощів з чиеюсь допомогою; *check-in* n місце, де споживачі платять за товар у супермаркеті; *takeover* n злиття компаній; *write-down* n зниження ціни, зниження вартості, часткове списання з рахунку; *write-up* n підвищення ціни, вартості, запис в обліковому реєстрі, зростаюча вартість, приписка до плану та ін.

Англійська економічна термінологія є складним механізмом, у якому функціонують слова, запозичені з інших терміносистем: біології (*to survive* n виживати; *mature* adj зрілий, високорозвинутий; *hybrid* adj гібридний, той, що включає різні елементи), медицини (*injection* n вступ, вклад (наприклад, грошей в економіку); *body* n орган, організація, суспільство; *суть*, зміст (документа); *dead* adj недіючий, мертвий, застійний; *donor* n особа, що жертвує, фінансуюча

організація), політики і права (crisis n криза; law n закон; legal adj юридичний; intervention n інтервенція;), статистики (bound n оцінка, межа, границя; coefficient n коефіцієнт;), математики (derivative n похідна; constant n постійна величина; ratio n відношення; matrix n матриця) тощо.

Англійська економічна термінологія містить велику кількість інтернаціоналізмів (boss, broker, contract, partner, firm, marketing, credit, assortment, finance, management, business та ін.), які є найдинамічнішою її частиною.

Висока частотність уживання складних економічних термінологічних одиниць зумовила необхідність уворення скорочень та абревіатур. Проведений нами аналіз лінгвістичних досліджень показав, що за способом утворення розрізняють: а) буквені скорочення; б) складові і часткові, що складаються з букви або складу й повного слова; в) змішані, що складаються з букв або складів, знаків і цифр; г) усічені слова. За способом уживання розрізняють: а) лексичні, що є повноцінними одиницями професійного усного та письмового спілкування; б) графічні, які не мають власної звукової форми, не є словами, не мають граматичних категорій і вживаються лише в письмовому мовленні. В усній формі графічні скорочення виступають у повній формі слова або словосполучення, яке вони відображають. Аналіз досліджуваного корпусу економічних термінів виявив усі перелічені вище типи класифікації, що свідчать про певні універсальні закономірності в сфері утворення абревіатурних термінів. Наприклад: буквені (*ltd* – *limited* – з обмеженою відповідальністю; *VAT* – *value-added tax* – податок на додану вартість); складові і часткові (*Co* – *company* – компанія; *Incoterms* – *International Commercial Terms* – прийняті в міжнародній практиці визначення комерційних термінів, які найчастіше зустрічаються в зовнішньоторгових контрактах; *eco**efficiency* – *economic efficiency* – економічна ефективність; *Fco* – *franco* – франко); змішані (*US\$* United States dollar – долар США; £ cash – готівка, виражена у фунтах стерлінгах); усічені слова (*advert* – *advertisement* – реклама; *memo* – *memorandum* – службова записка) тощо.

Проведене нами дослідження термінологічних скорочень визначило їх склад з урахуванням кількості їхніх букв і знаків: однозначні скорочення: I →

investment – вкладення; i → interest rates – процентні ставки; двозначні скорочення: WP → World Price – світова ціна; L/C → Letter of Credit – акредитив; тризначні скорочення: CAP → Common Agricultural Policy – Єдина Сільськогосподарська Політика; WTO → World Trade Organization – Світова Торгова Організація; чотиризначні скорочення: IATT → International Agreement on Tariffs and Trade – Міжнародна Угода з Питань Торгівлі і Тарифів. П’ятизначні та шестизначні (COMEX → Commodity Exchange – Нью-Йоркська товарна біржа; SEDOL → Stock Exchange Daily Official List – щоденний офіційний бюлетень цін фондової біржі; ECOSOC → Economic & Social Council – Економічна і Соціальна Рада ООН, ЕКОСОП) є нерегулярними для економічної термінологія.

У складі англійської економічної структури наявна незначна кількість діакретичних знаків та символів:

- . (крапка) наприклад, E.U. → expected utility – очікувана корисність;
- (дефіс) наприклад, I-O → Input-Output – затрати-випуск;
- + (плюс) наприклад, C+F → carriage forward – перевезення сплачено отримувачем;
- / (навскісна риска) наприклад, R/A → refer to acceptor – зверніться до акцептора;
- & (сполучник “і”) наприклад, r. & a. → rail and air – залізницею або повітряним шляхом (маршрут перевезень);
- \$ - долар;
- £ - фунт стерлінг.

Таким чином, англійська економічна термінологія, що використовується фахівцями в професійній сфері, представлена термінами й термінологічними значеннями загальноживаних слів.

Особливість англійських економічних термінів полягає в наявності лексики, запозиченої з інших терміносистем, інтернаціоналізмів, функціонуванні різних дериваційних процесів, що беруть участь в її утворенні, а також в існуванні великої кількості аббревіатур.

Перспективним може стати подальше вивчення лінгвістичних особливостей економічних термінів, що впливатиме на ефективність англomовного професійного спілкування.

Список літератури

1. Гурский С.Е. Семантические аспекты терминов // Вопросы теории и практики преподавания иностранных языков на неязыковых факультетах университетов: Межвуз. сб. науч. тр. / Пермск. гос. ун-т, 1978. – Вып. 2. – С. 59 – 60.
2. Левицкий А.Э. Функциональные подходы к классификации единиц современного английского языка : Монография. – К.: КГЛУ. – 1998. – 362 с.
3. Мирошниченко Э.В. Обучение профессиональной лексике студентов-экономистов при устноречевом общении в непрофессиональных сферах коммуникации (начальный этап, английский язык): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Киевский гос. лингв. ун-т. – Киев, 1996. – 187 с.
4. Митрофанова О.Д. Научный стиль речи: проблемы обучения. – М.: Русский язык, 1985. – 231 с.
5. Прач В.И. Семантическая структура английских общеупотребительных слов и процессы их терминологизации (на материале лексики по лесотехническим специальностям): Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / ЛГУ. – Львов, 1990. – 16 с.
6. Семисюк А.М. Німецька спеціальна лексика промислової токсикології в статистиці та динаміці (досвід синхронного опису): Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / КГПІІІЯ. – Київ, 1993. – 197 с.
7. Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология: Вопросы теории. – М.: Наука, 1989. – 246 с.